

Prof. Dr. Baskın Oran'a sorular

1] Türkiye'de son yirmi yılın en büyük meselesi Kürt meselesi olarak öne çıktı. Önce 'terör sorunu' olarak, sonra da 'Kürt realitesi' şeklinde nitelenen bu meselede, sizce [1970'lerde ABD'nin güdümü ve İran'ın desteğiyle Irak'ta Kürtler'in bir silahlı mücadele başlattığı hatırlanırsa] 'dış güçler'in rolü ve etkisi nedir?

Çıkış noktamızı düzeltmekle başlayayım. Irak'ta Kürt silahlı mücadelesi bunlardan çok önce, en azından 1918'de başladı. İngilizlere kök söktürdü. Hatta, TBMM hükümeti kod adı "Özdemir Bey" olan bir subay komutasında Süleymaniye'ye birlik göndererek Kürtlere yardımcı oldu. Uzatmayalım. Dış güçlerin rolü ve etkisi, ancak, içeride böyle bir müdahaleye zemin varsa geçerlidir. Yoksa, her ülke her ülkeye müdahale eder. İsviçre'de 4 dil konuşuluyor, bunların 3'ü resmî dil; hangi dış güç bu yüzden İsviçre'ye müdahale edebiliyor? Sizde bir zayıflık varsa etkili olur böyle bir müdahale. Bunun çaresi de, dış müdahaleyi önleyeceğim diye kendini boşuna paralamak değil, iç zayıflık noktasını ortadan kaldırmaktır.

2] Türkiye'nin bir Irak politikası olmadığı dile getirilip eleştiri konusu yapılıyor. Türkiye'nin bu konuda tanımlanmış bir politikası yok mu gerçekten? Türkiye'nin sorunu politikasızlık mıdır, yoksa yanlış bir politika uygulaması mıdır?

Hayır, yok. Kimi zaman askerî müdahale, kimi zaman kırmızı pasaport verme, kimi zaman elektrik bağlama, sonra tehdit... Politika yok, çünkü Türkiye için Irak veya K.İrak bir dış politika sorunu değildir; iç politika sorunudur ve içerideki Kürt sorunu her iki tarafa da uygun demokratik bir çözüme bağlanmazsa çözülemez.

3] Türkiye'de Irak'la ilgili en çok duyduğumuz açıklama "toprak bütünlüğünün korunması" olageldi. Fakat Baba Bush'un körfez hareketini müteakip Irak'ın kuzeyinde oluş(turul)an bölgenin Saddam'a karşı müdafaasında Türkiye'de konuşlanan Çekiç Gücün rol oynadığını biliyoruz. Bu çelişki nasıl açıklanabilir?

Huzur Harekatı-1 1991'de sona erer ve ABD askerleri giderken, Kürtler "Yankee Don't Go Home!" diye bağırdılar. ABD birden Kürtleri kullanarak burada kalabileceğini anladı. Ondan sonra da Çekiç Güç kurumsallaştı; taa ki ABD Irak'ı işgal edene kadar. Ondan sonra işlevini bitirdiği için lağvedildi. Bence ABD çok çeşitli nedenlerle (bunlar benim Kalkık Horoz – Çekiç Güç ve Kürt Devleti kitabımda vardır) Irak'ın toprak bütünlüğünü bozmak istemiyor. Ama işgaline yardımcı olan tek Irak halkı Kürtler oldu. Şimdi fena hale sıkışınca, Kürtlere kadife eldiven muamelesi yapıyor. Mesele bu.

4] Türkiye'deki "tezkere" tartışmaları bağlamında başından beri öne çıkan bir "PKK-KADEK kartı" var. 'Kürt devleti' kurulmasını engelleme çabamız şöyle dursun, ABD'nin, Türkiye'ye karşı silahlı mücadele yürütmüş bir 'örgütü' bile böyle açıktan koz olarak kullanması ne anlama geliyor?

Bundan daha doğal ne olabilir? Türkiye'yi burnundan tutup istediğini yaptırmak için bundan daha iyi araç var mı? Türkiye Kürt sorununu halletmeye cidden kararlı olmadığı sürece bu pantomima devam edecek. ABD teröre karşı bir ülke değildir;

Taliban'ı kim kurdu, İsrail'e Hamas'ı kim kurdurttu? ABD kendine saldıran teröre karşıdır sadece. PKK'yı da bitirmeyecek. Türkiye "şımarıverir" diye yedekte tutacak. Sonra, allahaşkına, PKK bitse ne olacak bitmese ne olacak? MKK kurulur, TKK kurulur, vesaire. Kürt sorunu bitmedikçe harf mi yok?

5] ABD'nin Kuzey Irak'tan PKK/KADEK'i çıkararak Türkiye'nin güvenliğini teminat altına alacağı gerekçesiyle Irak'a Türk askerinin gönderilmesi, siyasi açıdan sizce ne kadar doğru bir adımdır?

İntihardır. Kan banyosuna balıklama atlamaktır. ABD askeri ölmesin diye Türk askeri yollamaktır. İçeride ekonomik hayatı ve ayrıca siyasal hayatı perperişan etmektir. Buna teşebbüs edecek iktidar, Irak'tan gelecek üstü bayrak örtülü beşinci tabuttan sonra bitmiştir. Ayrıca, bizim gibi berbat coğrafyalarda kurulan ülkelerin her daim statükocu ve meşruiyetçi, ama sonuna kadar, davranması mecburiyeti vardır. Bizim gibi devletler (Osmanlı, Bizans, TC, fark etmez) ancak ve ancak güç dengesi varken teneffüs edebilirler. Türkiye'nin fevkalade muhafazakar davranması ve hiçbir açılıma girmemesi gerekir. Özellikle böyle anarşi dönemlerinde. Türkiye bugüne kadar ayakta kaldıysa, Türk dış politikasının statükocu ve meşruiyetçiliği bir tabu haline getirmiş olması sayesinde. Şimdi bu tabuya dokunma çabaları var. Allah ıslah eylesin. Altında kalırlar ve çıkamazlar. İktidar eğer Müslümansa hatırlasın: Müntehirin namazı bile kılınmaz derler.

6] Bölgede kurulacak bir Kürt devletinin "ikinci İsrail" olacağı söyleniyor. İkinci bir İsrail kimin işine yarar. Ayrıca, İsrail'in bölgedeki fonksiyonları sizce nelerdir

Bir bağımsız devlet kurulacağını sanmıyorum. Irak hancı, ABD yolcu. Sonra Araplar nasıl hareket eder, bilemem. Çünkü Kürtler, doğrudur yılanı sarılmak zorunda kalmışlardır, ama ABD gidince (Afganistan'da kaldı mı?) Araplarla başbaşa kalacaklardır. Tatsız şeyler olabilir. Bunu en iyi, şimdiye kadar ABD'nin dört kez kazığını yemiş olan K.İrak Kürtlerinin bilmesi lazım.

7] Irak işgalinden önce, ABD'nin Ortadoğu'da İsrail yerine Türkiye'yi "eksen ülke" olarak tercih edeceğini söylemişsiniz. Bir ulus-devlet olan Türkiye için, ABD stratejisinin "eksen ülkesi" olmanın anlamı nedir? Türkiye'nin bölge ülkeleriyle ilişkilerinde ABD'nin rolü bugün için tam olarak hangi nitelikleri yansıtmaktadır?

İsrail'in "yerine" demedim. İsrail ABD'nin, İngiltere'yle birlikte, vazgeçemeyeceği "Stratejik Ortağı"dır; birbirleri için ölürlər.

Eğer işgale yardımcı olsaydı ve 1 Mart tezkeresini geçirseydi, Türkiye bölgede ABD'nin ikinci eksen ülkesi olacaktı. Bu terimin yerine "uydu" da diyebilirsiniz; anlam değişmez. İsrail uydu değil (ve bunun sebepleri açıklanması gerekmeyecek kadar açık), ama Türkiye olurdu. 50-60 döneminde olduğu gibi.

8] Arap Tarihi Uzmanı Bernard Lewis geçtiğimiz günlerde "Daha önce Türkiye'nin önünde İslam ve Avrupa seçenekleri vardı ve Türkiye Avrupa'yı seçti. Şimdi ise AB ile ABD arasında seçim yapmak zorunda" dedi. Sizce Amerika ile AB arasında Türkiye açısından ne tür farklar var? Türkiye'nin dış politika seçenekleri bu iki odaktan mı ibarettir?

Türkiye'nin önünde İslam seçeneği hiçbir zaman olmadı; olacağını da hiç sanmam. Türk dış politikasının iki ortadireğinin biri Statükoculuk ise, diğeri Batıcılıktır; bunu

izah etmeyi anlamsız sayıyorum ve derginizin sayfaları da yetmez zaten. Şimdi ABD ile AB arasında seçim yapmak meselesi de yanlış anlamaya götürebilecek nitelikte. Şu anda Türkiye'nin tek penceresi ABD. Bu korkunç tehlikeli Türkiye gibi bir Stratejik Orta Boy Devlet için. Böyle devlet, yukarıda da söyledim, ancak güç dengesi atmosferinde nefes alabilir. Bizans, Osmanlı, Türkiye, bütün bunlar, ya Batı'ya karşı Batı Karşıtlarını, ya da böyle bir karşıt yoksa Batı içindeki hizipleri birbirine karşı kullanarak ayakta kalmışlardır. Türkiye mutlaka AB penceresini açmalı ve genişletmelidir ki ABD'ye alternatif yaratsın. Bundan AB de yararlanacaktır, çünkü O.Doğu-Balkanlar-Kafkasya şeytan üçgenine müdahale edebilmek için tek çare budur. Buna uluslar arası ilişkilerde win-win (ikisi de kazanır) stratejisi denir. Bir tek ABD kaybeder. Yanlış söyledim. Bir tek Bush kaybeder. ABD de kazanır. ABD'nin en büyük düşmanı Bush felsefesidir çünkü. Göreceksiniz; batırarak. Batırdı bile. Yüz kırk bin askerle kontrol edemedi, on bin Türk askerine muhtaç durumda. Şu anda ABD'in Türkiye'ye muhtaçlığı, Türkiye'nin ABD'ye muhtaçlığından çok çok fazladır. Bilelim ve ona göre davranalım.

10] Türkiye, "halkı Müslüman olan ve demokrasiyle yönetilen tek ülke" olarak tanınıyor, anılıyor. Irak da bir Müslüman ülke. Bernard Lewis, "AB'nin Türkiye'yi üyeliğe alması için bir tek olasılık görüyorum, o da AB'nin birgün Müslüman bir devlet olması" demişti. ABD'nin, Müslüman ülkeleri 'terörün beşiği' olarak gördüğü, AB'nin de Müslümanlara "şüpheli şahıs" muamelesi yaptığı biliniyor. Müslümanlığın Türk dış politikasındaki yeri bugüne dek neydi? Sizce, Lewis'in vurguladığı gibi, bugün "din faktörü" ayrı bir önem kazanmış mıdır ya da önemi nedir?

B.Lewis güya espri yapıyor. Fazla yaşlılıktan da olabilir.

Din, bir üstyapı kurumudur. Tek başına uluslar arası ilişkileri yönetemez. Sadece, çarpan etkisi sahibidir. Fakirlik-zenginlik çatışmasında, bu çatışmayı daha kalın çizgilerle vurgular, o kadar. Örneğin, İrlanda'daki Katolik-Protestan çatışması gibi. Türkiye gibi laikliğin tabu sayıldığı bir ülkede ise hiç ilgisi yoktur dinin dış politikayla. Kamuoyu açısından etkilidir, örneğin Türkiye kamuoyu Müslüman Irak konusunda ABD'ye yardım edilmesini istemez, ama kararvericiler bakımından önemli değildir. Zaten, sorun bakalım Irak halkına, Müslüman Türkiye'nin asker göndermesini istiyor mu?